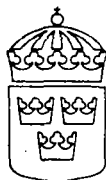

Socialutskottets betänkande

1988/89:SoU13

Vissa anslag till omsorg om barn och ungdom

1988/89
SoU13

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens förslag till medelsanvisningar till Omsorg om barn och ungdom, så vitt avser punkterna F2-F4: Bidrag till hemspråksträning i förskolan, Barnmiljörådet samt Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor. I anslutning härtill behandlas ett antal motionsyrkanden.

Utskottet tillstyrker medelsanvisningarna och avstyrker samtliga motioner.

Utskottets fp-, c-, vpk- och mp-ledamöter reserverar sig gemensamt till förmån för olika motionsyrkanden (s. fp, c, och mp) om inrättande av en centralt placerad barnombudsmannatjänst. Samma ledamöter reserverar sig också gemensamt till förmån för motionsförslag (fp och mp) angående barnmiljörådet. M-ledamöterna avger ett särskilt yttrande om barnmiljörådet. Mot utskottets ställningstagande beträffande föräldrautbildning och avseende medelsanvisningen till Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor reserverar sig fp- och c-ledamöterna. Utskottets fp-ledamöter reserverar sig till förmån för motionsyrkanden om skyddsombud för bekämpande av barnolycksfall och om registrering av kroppsskador. Mot utskottets ställningstagande beträffande barn i storstadsmiljö reserverar sig c-ledamöterna. Till förmån för ett motionsyrkande om barns rättigheter och behov i samband med separationer reserverar sig vpk- och mp-ledamöterna. Vpk-ledamöten reserverar sig också till förmån för motionsyrkanden om modersmålsträning för samebarn samt om stödprojekt för invandrardomar.

FEMTE HUVUDTITELN

Proposition 1988/89:100 bil. 7

Regeringen har under punkterna F2-F4 (s. 115-119) föreslagit att riksdagen för budgetåret 1989/90 anvisar

F 2 till Bidrag till hemspråksträning i förskolan ett förslagsanslag på 34 000 000 kr.,

F 3 till Barnmiljörådet ett förslagsanslag på 4 173 000 kr.,

F 4 till Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor ett förslagsanslag på 4 290 000 kr.

1988/89:So210 av Ylva Annerstedt m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ungdomar i storstad.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A408.

1988/89:So250 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder för att starta ett socialt stödprojekt bland invandrarungdomar i enlighet med vad som anförts i motionen.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Sf515.

1988/89:So251 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skyddsombud för bekämpande av barnolycksfall.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om registrering av kroppsskador.

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en barnombudsmannatjänst bör inrättas.

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om barnmiljörådet.

1988/89:So608 av Anita Stenberg m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att en statlig barnombudsmannatjänst inrättas och att varje kommun bör ha en motsvarande tjänst på hel- eller halvtid.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att barnmiljörådet inte skall upphöra som egen myndighet utan att först en djupgående utredning i samråd med barnmiljörådet genomförts.

1988/89:So614 av Ewa Hedkvist Petersen m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av inrättandet av en barnombudsman, kopplad till barnmiljörådet.

1988/89:So615 av Berith Eriksson (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär snara åtgärder, så att möjligheten för upprättande av enhetliga språkgrupper/modersmålsträning för samebarn kan förverkligas.

1988/89:So616 av Gudrun Schyman (vpk) vari yrkas

2. att riksdagen begär att regeringen ger socialstyrelsen i uppdrag att komma med förslag på sociala stödåtgärder i enlighet med vad som anförts under punkterna 5–9 i motionen.

1988/89:So622 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

3. att riksdagen för budgetåret 1989/90 under Socialdepartementet för F 4. Statens nämnd för internationella adoptioner anslår 242 000 kr. mer än vad regeringen föreslagit, eller således 4 532 000 kr. för att öka anslagen till de auktoriserade adoptionsorganisationerna.

1988/89:So636 av Gunilla André (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna om utbyggd föräldrautbildning i enlighet med vad som anförts i motionen.

1988/89:So637 av Gunilla André m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära ett förslag om inrättandet av en barnombudsman.

1988/89:SoU13

1988/89:So638 av Karin Söder och Pär Granstedt (båda c) vari yrkas

1. att riksdagen ger regeringen i uppdrag att ta initiativ till riktad utbildning för föräldrar och berörda personalgrupper i syfte att förebygga och tidigt upptäcka ungdomars kristillstånd,

2. att riksdagen ger regeringen i uppdrag att låta barnmiljörådet med beaktande av vad som anförts i motionen utarbeta ett samlat och övergripande handlingsprogram för barn i storstadsmiljö.

Utskottet

Bidrag till hemspråksträning i förskolan (F2)

I *motion So615 av Berith Eriksson (vpk)* yrkas att riksdagen hos regeringen begär snara åtgärder så att möjligheten för upprättande av enhetliga språkgrupper/ modersmålsträning för samebarn kan förverkligas. Motionären påpekar att man måste ge samebarnen tillgång till sitt modersmål och kulturarv om man vill stärka samiskt språk och kultur. Det kan enligt motionären inte få vara upp till kommunerna att enväldigt bestämma detta, utan regeringen måste ta sitt ansvar för att intentionerna i den samevänliga politiken förverkligas.

Målet för hemspråksträningen i förskolan är detsamma som gäller för skolans hemspråksundervisning, nämligen att främja en aktiv tvåspråkighet och stödja barnets språkutveckling med förankring i det egna språket.

Statsbidrag till hemspråksträning för sexåringar inom den kommunala barnomsorgen infördes den 1 juli 1977. Den 1 juli 1979 utvidgades bidraget till att omfatta även femåringar, och fr.o.m. den 1 januari 1989 omfattar statsbidragssystemet alla barn i åldern 0–6 år som får sin hemspråksträning i sammansatta grupper eller genom ambulerande hemspråkstränare.

Bidragsbestämmelserna återfinns i *förordningen (1977:628) om statsbidrag till hemspråksträning i förskolan* (ändrad senast 1988:226).

En förutsättning för att få hemspråksstöd är att barnet har ett annat dagligt umgängesspråk än svenska med minst en förälder/vårdnadshavare. Detta krav gäller dock inte för bl.a. samiska barn. Hemspråksstödet till förskolan gäller vidare endast ett språk per barn och i allmänhet under förutsättning att barnet deltar i en grupp där hemspråksträning bedrivs minst fyra timmar per vecka. Statsbidraget har fastställts till 3 375 kr./år för varje bidragsberättigat barn.

Kommunerna har inte någon lagfäst skyldighet att bedriva hemspråksträning i förskolan.

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om hemspråksträning (SoU 1984/85:17 och SoU 1986/87:36). I betänkandet SoU 1984/85:17 (s. 2 f.) avstyrktes bl.a. en motion om obligatorisk modersmålsundervisning för invandrarbarn med hänvisning till att det saknades statsfinansiella förutsättningar för en sådan utbyggnad av hemspråksträningen som motionären förordade. Utskottet framhöll vidare att föräldrarna själva har ett stort

ansvar för att träna barnen i det språk som används i hemmet. I betänkandet SoU 1986/87:36 (s. 2) redogjorde utskottet, med anledning av en motion om lagfäst skyldighet för kommunerna att anordna hemspråksträning, för innehållet i betänkandet från utredningen om språkminoriteter i förskoleåldern (SOU 1982:43) Språk- och kulturstöd för invandrar- och minoritetsbarn i förskoleåldern. I betänkandet föreslogs bl.a. en lagreglering av hemspråksstödet genom ett tillägg till socialtjänstlagen. Förslaget innebar att invandrar- och minoritetsgruppers barn skulle garanteras ett hemspråksstöd under viss tid. Förslaget ledde emellertid inte till någon proposition från regeringen. Utskottet vidhöll sin tidigare inställning och avstyrkte motionen. Riksdagen följde utskottet.

Samerättsutredningen fick 1982 regeringens uppdrag att utreda vissa frågor om samernas ställning i Sverige (Dir. 1982:71 och Dir. 1983:10). Möjligheterna att stärka det samiska språkets ställning bör enligt direktiven övervägas. Ett slutbetänkande, som bl.a. behandlar språkfrågor, kan förväntas bli överlämnat under andra halvåret 1989.

En särskild sakkunnig fick 1987 i uppdrag att göra en översyn av den samiska kulturens fortbestånd och utveckling (U.1987:F). Under hand har inhämtats att den särskilde utredaren överväger förslag om ett särskilt stimulansbidrag som skulle ge kommunerna möjlighet att anordna samiska förskolor. En slutredovisning kan förväntas i juni 1989.

Utskottet delar motionärens åsikt om vikten av att de samiska barnen inte utestängs från möjligheten att aktivt ta del av sitt modersmål och sitt kulturarv. Utskottet konstaterar att frågor som berör det samiska språkets ställning i Sverige är föremål för olika utredningar. Utskottet har vidare erfarenhet att en särskild utredare undersöker hur kommunerna kan få ökade möjligheter att inrätta särskilda samiska förskolor. Utskottet anser att resultatet av dessa utredningar bör avvaktas och avstyrker därför motion So615 (vpk).

Utskottet tillstyrker den föreslagna medelsänvisningen såvitt avser Bidrag till hemspråksträning i förskolan.

Barnolycksfall

I motion So251 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skyddsombud för bekämpande av barnolycksfall (yrkande 1). Enligt motionärerna visar en undersökning att 200 000 barn under 15 år varje år skadas så svårt att sjukhusbesök eller motsvarande är nödvändigt. Av dem måste ca 15 000 barn läggas in för vård. Olycksfall svarar enligt motionärerna för nära hälften av den totala dödligheten i landet och utgör för barn över ett år den största enskilda dödsorsaken. Den främsta olycksorsaken är utformningen av den fysiska miljön. Enligt motionärerna finns det i dag en öppenhet och beredskap för åtgärder mot olycksfall, som gör att man med relativt enkla medel bör kunna bygga upp en effektiv skyddsorganisation. Organisationen för elevskyddsombud bör byggas ut så att den blir heltäckande. För mindre barn bör föräldrar kunna utbildas till barnskyddsombud, menar motionärerna.

Likalydande yrkanden har tidigare behandlats av utskottet (bet. SoU 1986/87:2, SoU 1986/87:36 och senast SoU 1987/88:14). I betänkandet SoU 1986/87:2 om barnsäkerhet hänvisade utskottet till att det i propositionen om utvecklingslinjer för hälso- och sjukvården (prop. 1984/85:181) understrukits att det skadeförebyggande arbetet kräver ett direkt engagemang av medborgarna, folkrörelser och ansvariga samhällsorgan för att bli framgångsrikt. I propositionen hade vidare erinrats om det viktiga skadeförebyggande arbete som genom primärvården, särskilt genom barnhälsovårdens och distriktssköterskornas försorg, utförs i samband med föräldrautbildningen och i samband med hembesök inom barnhälsovården. Socialministern hade ansett det angeläget att det skadeförebyggande arbetet i denna form vidareutvecklades (prop. s. 39). Utskottet erinrade om att regeringen i juli 1986 gett socialstyrelsen i uppdrag att utreda miljö- och hälsoskyddsmyndighetens skadeförebyggande verksamhet. I uppdraget låg också att belysa möjligheterna att utveckla en aktiv medborgarmedverkan. Utskottet förutsatte att socialstyrelsen därvid skulle komma att ta tillvara bl.a. de erfarenheter som vunnits i de olika projekt där föräldrar och andra frivilliga engagerats som barnmiljöombud. Mot bakgrund av den sålunda inledda utredningen var utskottet inte berett att ta ställning till de närmare formerna för bekämpande av barnolycksfall.

I betänkandet SoU 1987/88:14 (s. 3) konstaterade utskottet att utredningsarbetet alltjämt pågick samt att en redovisning, enligt uppgift från styrelsen, skulle ske under våren 1988. Utskottet anförde att man erfarit att styrelsen bl.a. övervägde hälsoskyddslagets tillämpning på olycksrisker. Utskottet vidhöll sin tidigare inställning att riksdagen borde avvakta resultatet av socialstyrelsens utredning samt regeringens överväganden med anledning därav. Motionen avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

För att genomföra det nämnda regeringsuppdraget har en olycksfallsskadenhet bildats inom socialstyrelsens hälsoskyddsbyrå. Enheten är operationellt inriktad med uppgift att samverka med andra såväl inom hälso- och sjukvården som med vissa centrala myndigheter och frivilliga organisationer.

Utskottet har erfarit att arbetet vid socialstyrelsen med utredningen om miljö- och hälsoskyddsmyndigheternas skadeförebyggande verksamhet alltjämt pågår, samt att en redovisning kommer att ske innevarande år.

En världskonferens om olycksfallsepidemiologi och skadeprevention, i vilken socialstyrelsen är medarrangör, planeras äga rum i Sverige i september 1989. I en sidokonferens kommer frågor om barnolycksfall att behandlas.

Enligt utskottets mening är arbetet med att förebygga barnolycksfall mycket angeläget. Utskottet förutsätter liksom tidigare att socialstyrelsen i sitt utredningsarbete tar tillvara bl.a. de erfarenheter som vunnits i de olika projekt där föräldrar och andra frivilliga engagerats som barnmiljöombud. Utskottet vidhåller uppfattningen att riksdagen bör avvakta resultatet av socialstyrelsens utredning innan något initiativ i frågan övervägs. Utskottet avstyrker därför motion So251 (fp) yrkande 1.

I motion So251 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om registrering av

kroppsskador (*yrkande 3*). Motionärerna anför att en grundförutsättning för att olyckor m.m. skall kunna förebyggas, är att det finns ett enhetligt system för registrering och rapportering av olyckor. Det är viktigt, menar motionärerna, att statistiken utformas så att den fångar upp även de för barn speciella riskerna.

I propositionen om utvecklingslinjer för hälso- och sjukvården (prop. 1984/85:181) diskuterades både olycksfallsregistrering och skadeförebyggande arbete inom kommunerna. År 1986 uppdrog regeringen åt socialstyrelsen att, efter samråd med berörda myndigheter och organisationer, ta initiativ till en central registrering av sådana skadefall hos befolkningen som behandlas inom den offentliga hälso- och sjukvården, företagshälsovården eller skolhälsovården och på grundval härav årligen sammanställa uppgifter som belyser skademönstret och skadornas orsaker.

Frågan om rapportering och registrering av skador på grund av olycksfall behandlades utförligt i utskottets betänkande SoU 1986/87:2 om barnsäkerhet med anledning av en motion om sådan rapportering och registrering. För en fullständig bakgrund hänvisas till detta betänkande. Utskottet ansåg i likhet med motionärerna att det var angeläget att ett väl utbyggt och enhetligt system för registrering av barnolycksfall snarast kom till stånd, eftersom detta är ett väsentligt led i utvecklingen av det skadeförebyggande arbetet. Utskottet uttalade att motionen fick anses vara tillgodosedd genom att regeringen gett socialstyrelsen det tidigare nämnda uppdraget och motionen påkallade därför inte någon åtgärd av riksdagen.

Utskottet har erfarit att den tidigare nämnda olycksfallsskadeenheten vid socialstyrelsen nu har varit verksam i drygt ett år och påbörjat verksamheten med olycksfallsregistrering. Landstingen har ansvaret för registrering, analys och utvärdering av datamaterialet samt initierandet av lokala tvärsektoriella åtgärdsprogram baserat på det lokala olycksfallsmönstret. Socialstyrelsen är ansvarig för utveckling av registreringssystemet, utveckling av metoder samt utvärdering av åtgärdernas effekter. En annan uppgift för styrelsen är att följa utvecklingen av olycksfallsskador, analysera orsakerna till dessa och sprida information om olycksfallsskador i landet. I detta syfte har ett klassifikationssystem utarbetats för att användas från och med 1989.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning att det är angeläget att ett väl utbyggt och enhetligt system för registrering av barnolycksfall snarast kommer till stånd. Det är därför enligt utskottets mening tillfredsställande att socialstyrelsen nu tagit initiativ till en central registrering av olycksfall. Genom det arbete som pågår inom området får motionen i här aktuell del anses vara tillgodosedd. Utskottet avstyrker med det anförda motion So251 (fp) yrkande 3.

Barnmiljörådet m.m. (F 3)

Barnmiljörådet är en central förvaltningsmyndighet med uppgift att handlägga frågor rörande barns miljö och barns säkerhet. Instruktion för barnmiljörådet har getts i en särskild förordning (1988:1127).

Barnmiljörådets verksamhet omfattar olika samordningsprojekt inom

barnsäkerhets- och barnmiljöområdet. Vidare arbetar rådet med särskild information inom dessa områden genom skrifter, konferenser, utställningar, seminarier m.m. En referensgrupp för barnsäkerhet och en för lek är knutna till rådet i syfte att samla in erfarenheter, stimulera till och samordna olika insatser, sprida information och uppmärksamma brister i barns miljö. Rådet medverkar också i ett samarbete med de övriga nordiska länderna i barnsäkerhetsfrågor.

Barnmiljörådet inrättades 1980 som en statlig myndighet som skall verka för förbättringar i barns miljö, med särskild tonvikt på lekmiljön, och för en ökad säkerhet för barn och ungdom.

Enligt instruktionen åligger det rådet särskilt att inom sitt verksamhetsområde genom samråd och samverka med berörda myndigheter och andra organ

–hävda att en god barnmiljö är en förutsättning för människans utveckling,

–verka för att goda möjligheter skapas för utvecklingsfrämjande lek i såväl boendemiljö som offentlig miljö,

–verka för en samordning av samhällets förebyggande insatser inom barnsäkerhetsområdet,

–bevaka forskning och utveckling inom barnmiljö- och barnolycksfallsområdet,

–medverka till att befintlig kunskap inom barnmiljö- och barnsäkerhetsområdet sammanställs och bearbetas,

–informera statliga och kommunala myndigheter, bostadsföretag m.fl. i frågor om barns miljö och säkerhet.

Rådets verksamhet skall rikta sig till bl.a. samhällsorgan på central, regional och lokal nivå, föräldrar, producenter och distributörer av material för barn samt barn- och ungdomsorganisationer.

Utanför det statliga området ägnar sig Rädda Barnen och organisationen Barnens Rätt i Samhället (BRIS) åt att tillvarata barnens rättigheter (se betänkandet SoU 1986/87:22 s. 22 f.).

Våren 1988 överlämnade den inom regeringskansliet tillsatta arbetsgruppen BUS (Barn-Ungdom-Samordning) ett förslag om inrättande av en barnombudsman som samtidigt skulle vara chef för barnmiljörådet. Arbetsgruppen föreslog vidare bl.a. att barnmiljörådets styrelse skulle förstärkas.

Statskontoret har i sin rapport Översyn av små myndigheter – en förstudie (1988:23) föreslagit att bl.a. barnmiljörådets verksamhet bör integreras i socialstyrelsen.

Rapporten från socialdepartementets översyn av socialstyrelsens uppgifter och inriktning, *Socialstyrelsen i förändring (Ds 1988:74)*, behandlar bl.a. frågan om barnmiljörådets fortsatta existens som självständig myndighet. I rapporten konstateras att det centrala myndighetsansvaret för barns och ungdomars uppväxtvillkor är delat mellan socialstyrelsen, skolöverstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, statens ungdomsråd, kulturrådet, barnmiljörådet, brottsförebyggande rådet m.fl. En ökad samordning mellan berörda myndigheter är önskvärd. Enligt rapporten bör socialstyrelsen öka sitt engagemang i barn- och ungdomsfrågor och då framför allt när det gäller barns och ungdomars situation i samhället mer generellt. I syfte att förstärka och

samordna samhällets insatser för barn förordas vidare att barnmiljörådets verksamhet inordnas i socialstyrelsen. En samordning av socialstyrelsens och barnmiljörådets resurser skapar förutsättningar för en slagkraftig enhet på socialstyrelsen för barn- och ungdomsfrågor och för utveckling av uppföljningen och utvärderingen inom barnmiljöområdet. Härigenom uppnås enligt rapporten en önskvärd kraftsamling på barn- och ungdomsområdet på myndighetsnivå, och förutsättningar skapas för att verksamheten får ett bättre genomslag i såväl samhällsdebatten som i samhällsplaneringen. Förändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 1990.

Ärendet bereds för närvarande inom regeringskansliet och en proposition är aviserad till den 31 mars 1989.

I motion So251 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Barnmiljörådet (*yrkande 9*). Motionärerna anför bl.a. att innan en översyn av barnmiljörådets organisation föreläggs riksdagen, bör en noggrann analys och utvärdering ha skett av det arbete som redan nu görs. Regeringens förslag bör innefatta en breddning av ansvarsområdet i syfte att få en helhetssyn på barns livsvillkor enligt motionärerna.

I motion So608 av Anita Stenberg m.fl. (mp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att barnmiljörådet inte skall upphöra som egen myndighet utan att först en djupgående utredning i samråd med barnmiljörådet skall genomföras (*yrkande 2*).

Utskottet gör följande bedömning.

Samhället har ett övergripande ansvar för att barn och ungdom får gynnsamma uppväxtbetingelser. Det arbete som barnmiljörådet lägger ned på dessa frågor är av största betydelse. Frågan om hur detta arbete i framtiden skall bedrivas har varit föremål för flera utredningar under senare år och är för närvarande på nytt under övervägande inom regeringskansliet. Utskottet anser därför att riksdagen bör avvakta regeringens överväganden innan något initiativ i frågan övervägs. Utskottet avstyrker därför motionerna So251 (fp) yrkande 9 och So608 (mp) yrkande 2.

I motion So251 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en barnombudsmannatjänst bör inrättas (*yrkande 8*). Motionärerna anser att en statlig barnombudsman skall ha till uppgift att kontinuerligt följa och utreda barns och barnfamiljers villkor i samhället.

I motion So608 av Anita Stenberg m.fl. (mp) yrkas att riksdagen beslutar att en statlig barnombudsmannatjänst inrättas (*yrkande 1 delvis*).

I motion So614 av Ewa Hedkvist Petersen m.fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att inrätta en barnombudsman, kopplad till barnmiljörådet.

I motion So637 av Gunilla André m.fl. (c) yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära ett förslag om inrättande av en barnombudsman.

I motion So638 av Karin Söder och Pär Granstedt (båda c) yrkas att riksdagen ger regeringen i uppdrag att låta barnmiljörådet med beaktande av vad som anförts i motionen utarbeta ett samlat och övergripande handlings-

program för barn i storstadsmiljö (*yrkande 2*). Enligt motionärerna krävs åtgärder på såväl övergripande plan som på detaljområden för att förbättra barns och ungdomars situation i samhället, inte minst i våra storstadsområden.

I betänkandet SoU 1987/88:14 (s. 3 f.) behandlades en motion om inrättande av en statlig barnombudsman. Utskottet redogjorde därvid för förslaget från BUS och uttalade att utskottet såg positivt på åtgärder som syftar till en bättre bevakning av barnens intressen i samhället. Utskottet ansåg att sådana åtgärder behövs såväl på lokal som central nivå. Regeringens överväganden med anledning av nämnda förslag borde dock avvaktas innan riksdagen hade anledning att överväga något initiativ i frågan. Motionen avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

I nämnda betänkande (s. 4 f.) behandlades även en motion angående barn och storstadsmiljö. Utskottet hänvisade till betänkandet SoU 1985/86:18 vari konstaterades att aktuella frågor berör flera fackdepartement och därför bör lämpa sig för en övergripande diskussion i barn- och ungdomsdelegationen. I betänkandet SoU 1987/88:14 lämnas vidare en redovisning för barn- och ungdomsdelegationens arbete. Utskottet betonade vikten av kraftfulla insatser från samhällets sida med hänsyn till barn- och ungdomsproblemen i storstadsmiljön. Utskottet konstaterade vidare att bevakningen av barn- och ungdomsfrågorna var föremål för överväganden inom regeringskansliet. Motionen avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

I betänkandet (*SOU 1986:20–21 Barns behov och föräldrars rätt*) har socialberedningen behandlat frågan om tvångsomhändertagande av unga. Beredningen har föreslagit att *lagen (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)* skall ersättas med en helt ny lag. En särskild utredare (f.d. justitieombudsmannen Tor Sverne) fick i augusti 1986 i uppdrag att göra en viss översyn av LVU mot bakgrund av bl.a. socialberedningens förslag. Utredaren har redovisat sitt uppdrag i betänkandet (*Ds S 1987:3 Översyn av LVU*). Betänkandena har remissbehandlats och bereds för närvarande inom socialdepartementet.

Utskottet gör följande bedömning.

Barnmiljörådet och dess verksamhet har genom åren varit föremål för flera olika utredningar. Detsamma gäller frågan om inrättande av en centralt placerad barnombudsmannatjänst. Barn- och ungdomsfrågorna behandlas i den rapport från översynen av socialstyrelsens organisation som för närvarande bereds inom regeringskansliet. Utskottet anser att regeringens överväganden bör avvaktas innan riksdagen överväger något initiativ i frågan. Motionerna So251 (fp) yrkande 8, So608 (mp) yrkande 1 delvis, So614 (s) och So637 (c) avstyrks därför.

Med hänvisning till det arbete som redan nu pågår avstyrker utskottet motion So638 (c) yrkande 2.

I *motion So608* yrkas att varje kommun bör inrätta en barnombudsmannatjänst (*yrkande 1 delvis*).

I *socialtjänstlagen (1980:620)* ges bestämmelser om socialnämndens skyldigheter gentemot barn och ungdom. I 12 § anges att socialnämnden dels skall verka för att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden, dels i nära samarbete med hemmen skall främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och ungdom. Socialnämnden skall vidare med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och ungdom som har visat tecken till en ogynnsam utveckling och i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och ungdom som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om hänsynen till den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet.

Utskottet konstaterar att kommunerna inom ramen för socialtjänstlagen har möjlighet att inrätta tjänster som barnombudsmän i den utsträckning de anser detta påkallat och avstyrker därför motion So608 (mp) yrkande I delvis.

I *motion So210 av Ylva Annerstedt m.fl. (fp)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ungdomar i storstad (*yrkande 1*). Motionärerna anför bl.a. att det i första hand är kommunernas skyldighet att se till att det finns ett vettigt fritidsutbud för ungdomarna men att det i samband med större helger är en fråga om samarbete i större skala. En samarbetsform mellan ungdomarna, de sociala myndigheterna och polisen måste utarbetas och socialstyrelsen borde enligt motionärerna kunna spela en aktiv roll i sammanhanget.

Förra varen behandlade utskottet i betänkandet SoU 1987/88:17 (s. 13 f.) en motion om förbättrad samordning av insatserna gentemot ungdomar i riskzonen. Utskottet redogjorde bl.a. för det uppdrag som regeringen lämnat socialstyrelsen med anledning av de oroligheter som kom till uttryck midsommarhelgen 1986. Socialstyrelsen hade redovisat sitt arbete i skriften PM 164/87 Om sociala problem, ordningsproblem och brottslighet i samband med helger och andra allmänna festdagar. I april 1987 hade regeringen uttalat att berörda myndigheter bl.a. skulle se över hur samverkansformerna mellan lokala och regionala myndigheter kunde utvecklas. Socialstyrelsen hade i januari 1988 redovisat uppdraget till regeringen. (Rapporten publicerades i mars 1988. PM 1988:11. Samarbete för barn och ungdom, vilken var en uppföljning och lägesbeskrivning över hur kommunerna arbetat med att lösa dessa problem.)

Utskottet uttalade att det delade motionärernas uppfattning att det är viktigt att socialarbetare och andra vuxna finns bland ungdomarna i deras egna miljöer. Utskottet ville dessutom framhålla att föräldrarna givetvis är de som har det största ansvaret för sina barn och ungdomar även under fritiden. Utskottet hänvisade till att regeringen vidtagit åtgärder för att samverka mellan olika berörda myndigheter skulle förbättras samt uttalade att det åligger kommunernas socialtjänst att tillse att arbetet bedrivs på ett sådant sätt att olämpliga ungdomsmiljöer kan undvikas. Motionen avstyrktes.

I proposition 1988/89:100 bil. 15 (civildepartementet) under anslagen H 2-H 3 (s. 163 f.) utgår bidrag till centrala ungdomsorganisationer respektive

lokal ungdomsverksamhet. I propositionen (s. 162) anförs beträffande statens ungdomsråd att detta har till uppgift att främja fritidsverksamhet och kulturell verksamhet bland barn och ungdomar samt att redovisa utvecklingen när det gäller ungdomars villkor i samhället. Rådet handlägger frågor om statligt stöd till ungdomsorganisationer och skall verka för en samordning av statliga insatser för ungdomar. Rådet skall också bedriva utrednings- och informationsverksamhet som rör ungdomars villkor och föreningslivets utveckling samt följa resultaten av forskning, utvecklingsarbete och försöksverksamhet som rör ungdomar.

Såsom utskottet tidigare uttalat, åligger det kommunernas socialtjänst att se till att insatser görs för att undvika uppkomsten av olämpliga ungdomsmiljöer. Utskottet delar motionärernas uppfattning att det för att få till stånd gynnsamma uppväxtbetingelser för de unga är angeläget att olika myndigheters arbete samordnas väl. Vissa åtgärder har redan vidtagits för att öka samarbetet myndigheterna emellan, och utskottet utgår från att detta arbete kommer att fortsätta. Utskottet vill också peka på det arbete som statens ungdomsråd bedriver i syfte att bl.a. främja fritidsverksamhet och kulturell verksamhet bland barn och ungdom. Utskottet avstyrker mot bakgrund av det anförda motion So210 (fp) yrkande 1.

I motion So250 av Lars Werner m.fl. (vpk) yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder för att starta ett socialt stödprojekt bland invandrarungdomar. Motionärerna anser att det krävs ett sammansatt åtgärdsprogram för att stötta de arbetslösa invandrarungdomar som är, eller håller på att bli, utslagna. Ett socialt stödprojekt bör enligt motionärerna organiseras så att invandrare anställs för att arbeta inom sin egen nations- och språkgrupp. De invandrare som skall arbeta med verksamheten måste enligt motionärerna ges en grundlig utbildning för att finna sig väl till rätta bland svenska institutioner. Detta är, framhåller motionärerna, nödvändigt för att invandrarungdomarna skall få det konkreta stöd de behöver i olika situationer.

Utskottet har behandlat likartade yrkanden flera gånger tidigare (bl.a. i SoU 1986/87:22 s. 28–29, vari utskottet utförligt redogjorde för dittills gjorda satsningar och senast i betänkandet 1987/88:17 s. 25 f.). I sistnämnda betänkande angavs bl.a. att regeringen i april 1988 gett socialstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen i uppdrag att gemensamt ta initiativ till insatser i syfte att förstärka och utveckla samarbetet mellan socialtjänsten och arbetsförmedlingen i landets kommuner. Avsikten med initiativet, upplyste utskottet, var bl.a. att stärka ungdomars anknytning till arbetsmarknaden. Satsningen avsåg i hög grad invandrarungdom. Utskottet ansåg mot bakgrund av det anförda inte att motionen borde föranleda någon riksdagens åtgärd. Motionen avstyrktes.

I regeringens skrivelse till riksdagen 1988/89:70 om ungdomsfrågor, vari behandlas frågan om insatser för att förbättra invandrar- och flyktingungdomars situation i Sverige, diskuteras bl.a. invandrarungdomarnas förhållande till utbildnings- och arbetsmarknadssituationen. Föredragande statsrådet anger som sin bedömning att särskilda insatser behövs för att ge invandrar-

ungdomar lika villkor som andra ungdomar inom bl.a. skolan. Skrivelsen har nyligen behandlats i kulturutskottets betänkande 1988/89:KrU12.

1988/89:SoU13

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det är angeläget att invandrarungdomarnas situation i Sverige uppmärksammas mer. I regeringens tidigare nämnda skrivelse om ungdomsfrågor uppmärksammas invandrarungdomarnas arbetsmarknadssituation och behovet av särskilda utbildningsinsatser för dem.

Även statens ungdomsråd bör kunna bidra med insatser som har betydelse för dessa ungdomar.

Utskottet konstaterar att de frågor som motionärerna aktualiserar har uppmärksamats av de ansvariga myndigheterna som också gjort vissa insatser. Utskottet anser inte att det nu finns behov av något riksdagens initiativ och avstyrker därför motion So250 (vpk).

Utskottet tillstyrker den föreslagna medelsanvisningen till Barnmiljörådet.

Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor (F 4)

Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor (NIA) har ansvar för information, tillsyn och kontroll i frågor om internationella adoptioner. Instruktion för NIA har meddelats i en särskild förordning (1988:1128).

I motion So622 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) yrkas att riksdagen för budgetåret 1989/90 under Socialdepartementet för F 4 Statens nämnd för internationella adoptioner anslår 242 000 kr. mer än vad regeringen föreslagit, eller således 4 532 000 kr., för att öka anslagen till de auktoriserade adoptionsorganisationerna (*yrkande 3*). Motionärerna framhåller att adoptionsorganisationerna behöver högre statsbidrag för att kunna sköta sin verksamhet med kuratorshjälp, utåtriktad information och kontakt med ursprungsländerna. Trots att organisationerna höjer sina medlemsavgifter tvingas de dra ned på sin verksamhet, vilket i många fall kommer att drabba socialnämnder, PBU/BUP m.fl. enligt motionärerna.

I budgetpropositionen (bil.7, s. 118 f.) föreslås att riksdagen för budgetåret 1989/90 till Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor anvisar ett förslagsanslag på 4 290 000 kr. För bidrag till auktoriserade organisationer beräknas 1 258 000 kr. Det är NIA som fördelar bidragen. I propositionen föreslås att nämnden undantas från huvudförslaget.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att de auktoriserade adoptionsorganisationerna bedriver ett värdefullt arbete för de föräldrar som önskar adoptera ett utländskt barn. Utskottet konstaterar att nämnden undantagits från huvudförslaget. Mot denna bakgrund anser utskottet att riksdagen inte bör ta något initiativ med anledning av motionen. Utskottet tillstyrker propositionens förslag till medelsanvisning och avstyrker motion So622 (fp) yrkande 3.

I motion So616 av Gudrun Schyman (vpk) yrkas att riksdagen begär att regeringen ger socialstyrelsen i uppdrag att komma med förslag på samhälleliga stödåtgärder i enlighet med vad som anförts i motionen (*yrkande 2*). Motionären anför att frågan om barns rättigheter och behov i samband med separationer är ett eftersatt område. Motionären understryker vikten av förebyggande arbete inom barn- och ungdomsområdet och önskar en ökad satsning på föräldrautbildning, utbildning för de yrkeskategorier som berörs, metodik för rådgivning och konfliktbearbetning vid skilsmässor, lokalt samarbete mellan socialnämnder, advokater och polis samt utbildning av berörda politiker.

I motion So636 av Gunilla André (c) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna om utbyggd föräldrautbildning i enlighet med vad som anförts i motionen. Motionären anför att det inom mödra- och barnhälsovården ingår en föräldrautbildning som i flera fall visat sig vara framgångsrik. Någon uppföljning för föräldrar till barn i högre ålder har enligt motionären dessvärre inte skett.

I motion So638 av Karin Söder och Pär Granstedt (båda c) yrkas att riksdagen ger regeringen i uppdrag att ta initiativ till riktad utbildning för föräldrar och berörda personalgrupper i syfte att förebygga och tidigt upptäcka ungdomars kristillstånd (*yrkande 1*). Motionärerna anför att det är angeläget att såväl föräldrar som lärare, forskollärare och personal inom vård och omsorg får kunskap och stöd inom detta område.

Riksdagen (prop. 1978/79:168. SoU 1978/79:45 rskr. 1978/79:385) godkände år 1979 allmänna riktlinjer för en allmän föräldrautbildning. Dessa riktlinjer innebar bl.a. att en allmän föräldrautbildning i anslutning till barns födelse med början år 1980 successivt skulle byggas ut i landstingskommunernas regi som en del av den normala verksamheten vid mödra- och barnavårdscentraler samt BB. Föräldrautbildningen skall bl.a. förmedla kunskap i frågor om hur det fysiska och psykiska tillståndet påverkas under graviditet, förlossning och tiden närmast efter förlossning, fostrets utveckling, förebyggande hälsovård och det stöd som samhället kan erbjuda blivande och nyblivna föräldrar.

I barnomsorgsgruppens slutbetänkande (SOU 1980:27) *Barn och vuxna* behandlades bl.a. frågor om föräldrautbildning under barnets förskole- och skolår. Betänkandet ledde emellertid aldrig till något förslag från regeringen.

Statsrådet Bengt Lindqvist besvarade den 9 februari 1987 en interpellation i riksdagen om föräldrautbildning (snabbprot. 1986/87 anf. 8-12). Han hänvisade bl.a. till att det i princip är landsting och kommuner som via barnavårdscentraler, barnomsorg och skola bedriver föräldrautbildning, men att i många fall den kommunala verksamheten kompletteras med insatser från frivilligorganisationer. Enligt hans mening har förskolan en viktig funktion att fylla när det gäller föräldrautbildning för föräldrar till barn i förskolealdern. Vidare uppgav han att regeringen från anslaget för utvecklings- och förnyelsearbete inom barnomsorgen beviljat medel till ett tjugotal projekt som handlar om föräldrautbildning.

I januari 1988 beslutade regeringen att socialberedningens (S 1980:07) arbete skulle upphöra och uppdrog samtidigt åt socialstyrelsen att genomföra en utvärdering av socialtjänstlagen. Uppdraget skall vara slutredovisat senast den 1 januari 1990. Uppdraget gäller särskilt verksamheten bland barn och ungdom, ersättning till familjehemsföräldrar m.m., familjerådgivning och samarbetsamtal samt socialtjänstens insatser för vissa grupper med socialbidragsberoende. I beslutet sägs bl.a. att socialstyrelsen bör lämna förslag om hur samverkan mellan olika samhällsorgan skall kunna förbättras och redovisa synpunkter om utbildning och handledning för såväl berörda personalkategorier som för förtroendevalda.

I budgetpropositionen (bil. 7, s. 112) anføres bl.a. att den öppna förskolan har visat sig spela en väsentlig roll i strävandena att skapa sociala kontakter mellan människor i bostadsområdena. Den utgör ofta en bas för arbetet med föräldrasamverkan och föräldrautbildning och är ett stöd för dagbarnvårdarna i deras arbete.

Enligt budgetpropositionen (s. 115) har under anslaget till kommunal barnomsorg för budgetåret 1989/90 inräknats 2,5 milj. kr. i bidrag till fortbildningsinsatser.

Föräldrautbildningen har flera gånger tidigare behandlats av utskottet, senast i betänkandet 1987/88:14 (s. 9 f.) med anledning av flera motioner liknande de nu aktuella. Utskottet konstaterade att det förelåg en bred samstämmighet i fråga om vikten av insatser på området. Det var därför enligt utskottets mening beklagligt att något samlat initiativ ännu inte kommit till stånd. Utskottet förutsatte att man inom regeringskansliet fortsatte ansträngningarna att undersöka hur föräldrautbildningen kunde utvecklas och stimuleras. Motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Vid riksmötet dessförinnan underströk utskottet bl.a. vikten av en fortsatt utveckling av föräldrautbildningen under olika skeden av barnets uppväxt. Frågan om föräldrautbildning för något äldre barn befanns dock redan vara aktualiserad hos regeringen och påkallade därmed ingen åtgärd av riksdagen (SoU 1986/87:36 s. 6 f.).

Utskottet har vid upprepade tillfällen påtalat vikten av insatser när det gäller föräldrautbildningen. Utskottet uttalade senast vid förra riksmötet att det var beklagligt att något samlat initiativ inte hade kommit till stånd och förutsatte att man inom regeringskansliet fortsatte ansträngningarna att undersöka hur föräldrautbildningen kunde utvecklas och stimuleras.

Utskottet vidhåller sin uppfattning att regeringskansliet bör intensifiera ansträngningarna att undersöka hur föräldrautbildningen kan utvecklas. Utskottet förutsätter att regeringen snarast kommer att ta initiativ i denna fråga och avstyrker därför motionerna So636 (c) och So638 (c) yrkande 1.

Uppdraget till socialstyrelsen att utvärdera socialtjänstlagen gäller bl.a. familjerådgivning, samverkan mellan olika samhällsorgan och utbildning. Mot bakgrund härav och med hänvisning till vad som anförts om föräldrautbildningen avstyrker utskottet motion So616 (vpk) yrkande 2.

Utskottet hemställer

1. beträffande *modersmålsträning för samebarn*
att riksdagen avslår motion 1988/89:So615,
2. beträffande *medelsanvisningen till Bidrag till hemspråksträning i förskolan*
att riksdagen till *Bidrag till hemspråksträning i förskolan* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 34 000 000 kr.,
3. beträffande *skyddsombud för bekämpande av barnolycksfall*
att riksdagen avslår motion 1988/89:So251 yrkande 1,
4. beträffande *registrering av kroppsskador*
att riksdagen avslår motion 1988/89:So251 yrkande 3,
5. beträffande *barnmiljörådet*
att riksdagen avslår motion 1988/89:So251 yrkande 9 och motion 1988/89:So608 yrkande 2,
6. beträffande *statlig barnombudsmannatjänst*
att riksdagen avslår motion 1988/89:So251 yrkande 8, motion 1988/89:So608 yrkande 1 delvis, motion 1988/89:So614 och motion 1988/89:So637,
7. beträffande *barn i storstadsmiljö*
att riksdagen avslår motion 1988/89:So638 yrkande 2,
8. beträffande *kommunal barnombudsmannatjänst*
att riksdagen avslår motion 1988/89:So608 yrkande 1 delvis,
9. beträffande *ungdomar i storstad*
att riksdagen avslår motion 1988/89:So210 yrkande 1,
10. beträffande *stödprojekt bland invandrarungdomar*
att riksdagen avslår motion 1988/89:So250,
11. beträffande *medelsanvisningen till Barnmiljörådet*
att riksdagen till *Barnmiljörådet* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 4 173 000 kr.,
12. beträffande *medelsanvisningen till Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor*
att riksdagen med bifall till proposition 1988/89:100 och med avslag på motion 1988/89:So622 yrkande 3 till *Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 4 290 000 kr.,
13. beträffande *föräldrautbildning*
att riksdagen avslår motion 1988/89:So636 och motion 1988/89:So638 yrkande 1,
14. beträffande *barns rättigheter och behov i samband med separationer*
att riksdagen avslår motion 1988/89:So616 yrkande 2.

Stockholm den 7 mars 1989

På socialutskottets vägnar

Daniel Tarschys

Närvarande: Daniel Tarschys (fp), Bo Holmberg (s), Anita Persson (s), Sten Svensson (m), Ulla Tillander (c), Ingrid Andersson (s), Per Stenmarck (m), Johnny Ahlqvist (s), Rinaldo Karlsson (s), Ingrid Hemmingsson (m), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp), Rosa Östh (c), Gudrun Schyman (vpk), Anita Stenberg (mp), Jan Andersson (s), Sinikka Bohlin (s) och Maj-Inger Klingvall (s).

1988/89:SoU13

Reservationer

1. Modersmålsträning för samebarn (mom. 1)

Gudrun Schyman (vpk) anser

dels att det avsnitt i betänkandet som på s. 4 börjar med "Utskottet delar" och slutar med "So615 (vpk)." bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottets mening betydelsefullt att insatser görs för att stärka det samiska språket och den samiska kulturen. I konsekvens härmed måste samebarnen ges möjligheter att tillägna sig sitt modersmål och kulturarv. Den viktigaste perioden när det gäller att tillägna sig ett språk är förskoleåldern. Då läggs den grund som senare kunskaper skall bygga på. Regeringen bör därför vidta åtgärder så att enhetliga språkgrupper för samebarn kan upprättas och erbjudas i de kommuner där sådana språkgrupper efterfrågas.

Detta bör ges regeringen till känna med anledning av motion So615 (vpk).

dels att utskottet under mom. 1 bort hemställa:

1. beträffande *modersmålsträning för samebarn* att riksdagen med anledning av motion 1988/89:So615 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Skyddsombud för bekämpande av barnolycksfall (mom. 3)

Daniel Tarschys och Ingrid Ronne-Björkqvist (båda fp) anser

dels att det avsnitt i betänkandet som på s. 5 börjar med "Enligt utskottets mening" och slutar med "(fp) yrkande 1." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det finns starka skäl för att genom skyddsombud söka minska skadorna bland barn. Härför talar bl.a. resultaten i ett projekt med lokalt skadeförebyggande arbete i Falköping, där andelen småbarnsföräldrar med intresse för att förebygga barnolycksfall ökade från 15 % till 65 % samtidigt som antalet skador bland barn upp till tre års ålder halverades. Föräldrar bör alltså i enlighet med vad som föreslås i motionen kunna utbildas till barnskyddsombud. Det bör ankomma på regeringen att närmare besluta om formerna för en sådan utbildning. Vad utskottet här anfört med anledning av motion So251 (fp) yrkande 1 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 3 bort hemställa:

3. beträffande *skyddsombud för bekämpande av barnolycksfall* att riksdagen med anledning av motion 1988/89:So251 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Registrering av kroppsskador (mom. 4)

1988/89:SoU13

Daniel Tarschys och Ingrid Ronne-Björkqvist (båda fp) anser

dels att det avsnitt i betänkandet som på s. 6 börjar med "Utskottet vidhåller" och slutar med "(fp) yrkande 3." bort ha följande lydelse:

En grundförutsättning för att barnolycksfall och skador på grund av mobbing mellan barn skall kunna förebyggas är att det finns ett enhetligt system för registrering och rapportering av olyckor. Utskottet noterar att socialstyrelsen nu tagit initiativ till en central registrering av olycksfall. Det är enligt utskottets mening viktigt att statistiken utformas så att den fångar upp även de för barn speciella riskerna.

Detta bör ges regeringen till känna med anledning av motion So251 (fp) yrkande 3.

dels att utskottet under mom. 4 bort hemställa:

4. beträffande *registrering av kroppsskador*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:So251 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Barnmiljörådet (mom. 5)

Daniel Tarschys (fp), Ulla Tillander (c), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp), Rosa Östh (c), Gudrun Schyman (vpk) och Anita Stenberg (mp) anser

dels att det avsnitt i betänkandet som på s. 8 börjar med "Samhället har" och slutar med "(mp) yrkande 2." bort ha följande lydelse:

Samhället har ett övergripande ansvar för att barn och ungdom får gynnsamma uppväxtbetingelser. Det arbete som barnmiljörådet lägger ned i detta avseende är av allra största betydelse, och rådet har således en viktig funktion att fylla. Innan ett förslag beträffande barnmiljörådets organisation föreläggs riksdagen, bör det göras en djupgående analys och utvärdering av det arbete som rådet utför. Regeringen bör därvid överväga en breddning av barnmiljörådets verksamhet i syfte att få en helhetssyn på barns livsvillkor.

Detta bör ges regeringen till känna med anledning av motionerna So251 (fp) yrkande 9 och So608 (mp) yrkande 2.

dels att utskottet under mom. 5 bort hemställa:

5. beträffande *barnmiljörådet*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:So251 yrkande 9 och motion 1988/89:So608 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Statlig barnombudsmannatjänst (mom. 6)

Daniel Tarschys (fp), Ulla Tillander (c), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp), Rosa Östh (c), Gudrun Schyman (vpk) och Anita Stenberg (mp) anser

dels att det avsnitt i betänkandet som på s. 9 börjar med "Barnmiljörådet" och slutar med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottets mening en viktig uppgift för samhället att verka för en god barnmiljö. Utskottet delar motionärernas uppfattning att en statlig

barnombudsmannatjänst bör inrättas. Barnombudsmannen skall kontinuerligt följa barns och barnfamiljers villkor i samhället och ta till vara deras speciella behov genom att bl.a. bevaka efterlevnaden av lagar som berör barns villkor och som remissinstans granska lagstiftningens effekter på barns situation. Utskottet har erfarit att det i Norge finns en väl fungerande barnombudsmanorganisation. Denna kan tjäna som modell när verksamheten skall planeras i Sverige. Vad utskottet anfört om inrättande av en statlig barnombudsmannatjänst bör riksdagen med anledning av motionerna So251 (fp) yrkande 8, So608 (mp) yrkande 1 delvis, So614 (s) och So637 (c) ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 6 bort hemställa:

6. beträffande *statlig barnombudsmannatjänst*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:So251 yrkande 8, motion 1988/89:So608 yrkande 1 delvis, motion 1988/89:So614 och motion 1988/89:So637 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Barn i storstadsmiljö (mom. 7)

Ulla Tillander och Rosa Östh (båda c) anser

dels att det avsnitt i betänkandet som på s. 9 börjar med "Med hänvisning" och slutar med "(c) yrkande 2." bort ha följande lydelse:

Även utskottet anser att det är viktigt att beakta de speciella problem som storstadsmiljön kan medföra för barn och ungdomar. Såsom framhålls i motion So638 (c) yrkande 2 krävs åtgärder såväl på ett övergripande plan som på olika detaljområden för att förbättra barns och ungdomars situation i samhället. Barnmiljörådet, som är ett organ med parlamentariskt inslag, har till uppgift att handlägga frågor rörande bl.a. barns miljö i vid bemärkelse. Utskottet delar motionärernas uppfattning att regeringen bör låta barnmiljörådet utarbeta ett samlat och övergripande handlingsprogram för att förbättra barns och ungdomars villkor. Motionen tillstyrks följaktligen.

dels att utskottet under mom. 7 bort hemställa:

7. beträffande *barn i storstadsmiljö*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:So638 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Stödprojekt bland invandrarungdomar (mom. 10)

Guðrun Schyman (vpk) anser

dels att det avsnitt i betänkandet som på s. 12 börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "So250 (vpk)." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att ett stödprojekt bör organiseras så att invandrare anställs för att arbeta inom sin egen nations- och språkgrupp. De invandrare som skall arbeta med verksamheten måste enligt utskottets mening ges en grundlig utbildning för att finna sig väl till rätta bland svenska institutioner och vårdområden, inom utbildningssystemet och inom arbetsmarknadsväsendet. Detta är nödvändigt för att invandrarungdomarna skall få det

konkreta stöd de behöver i olika situationer. För dessa stödprojekt bör resurser ställas till kommunernas förfogande.

Detta bör ges regeringen till känna med anledning av motion So250 (vpk).

dels att utskottet under mom. 10 bort hemställa:

10. beträffande *stödprojekt bland invandrarungdomar*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:So250 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Medelsanvisningen till Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor (mom. 12)

Daniel Tarschys (fp), Ulla Tillander (c), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp) och Rosa Östh (c) anser

dels att det avsnitt i betänkandet som på s. 12 börjar med "Utskottet delar" och slutar med "(fp) yrkande 3." bort ha följande lydelse:

För att de auktoriserade adoptionsorganisationerna skall kunna sköta sin verksamhet med bl.a. kuratorshjälp, utåtriktad information och kontakt med ursprungsländerna behöver de högre statsbidrag. Organisationerna kommer i annat fall att trots höjda medlemsavgifter tvingas dra ned på sin verksamhet. Utskottet tillstyrker därför förslaget i motion So622 (fp) yrkande 3 och föreslår att till anslaget F 4. Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor anvisas ett förslagsanslag på 4 532 000 kr. för att öka anslagen till de auktoriserade adoptionsorganisationerna.

dels att utskottet under mom. 12 bort hemställa:

12. beträffande medelsanvisningen till *Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:So622 yrkande 3 och med anledning av proposition 1988/89:100 till *Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 4 532 000 kr.,

9. Föräldrautbildning (mom. 13)

Daniel Tarschys (fp), Ulla Tillander (c), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp) och Rosa Östh (c) anser

dels att det avsnitt i betänkandet som på s. 14 börjar med "Utskottet vidhåller" och slutar med "(c) yrkande 1." bort ha följande lydelse:

Utskottet vidhåller sin uppfattning att regeringen bör intensifiera ansträngningarna att undersöka hur föräldrautbildningen kan utvecklas. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motionerna So636 (c) och So638 (c) yrkande 1 ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 13 bort hemställa:

13. beträffande *föräldrautbildning*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:So636 och motion 1988/89:So638 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Barns rättigheter och behov i samband med separationer (mom. 14)

1988/89SoU13

Gudrun Schyman (vpk) och Anita Stenberg (mp) anser

dels att det avsnitt i betänkandet som på s. 14 börjar med "Uppdraget till" och slutar med "(vpk) yrkande 2." bort ha följande lydelse:

Varje år berörs 20 000–25 000 barn av föräldrarnas skilsmässa. Enligt utskottets mening är barns rättigheter att få sina behov tillgodosedda i samband med separationer ett eftersatt område. Utskottet vill särskilt stryka under vikten av det förebyggande arbetet inom barn- och ungdomsområdet. Förutom en ökad satsning på föräldrautbildning och utbildning för berörda personalgrupper och förtroendevalda i dessa frågor, bör metodiken för rådgivning och konfliktbearbetning vid skilsmässor utvecklas. Vidare måste det lokala samarbetet mellan socialnämnder, advokater och domstolar förstärkas. Socialstyrelsen borde enligt utskottets mening utarbeta förslag till samhällsliga stödåtgärder inom dessa områden.

Detta bör ges regeringen till känna med anledning av motion So616 (vpk) yrkande 2.

dels att utskottet under mom. 14 bort hemställa:

14. *beträffande barns rättigheter och behov i samband med separationer*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:So616 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilt yttrande

Barnmiljörådet

Sten Svensson, Per Stenmarck och Ingrid Hemmingsson (alla m) anför:

Vi anser att det finns anledning att ifrågasätta i vilken form och av vem de uppgifter som nu handhas av barnmiljörådet fortsättningsvis bör handläggas. Det arbete som för närvarande fullgörs av barnmiljörådet borde enligt vår mening kunna ingå som en naturlig del i socialstyrelsens verksamhet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Proposition 1988/89:100 bil. 7	1
Motioner	2
Utskottet	3
Bidrag till hemspråksträning i förskolan	3
Barnolycksfall	4
Barnmiljörådet m.m.	6
Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor	12
Föräldrautbildning	13
Hemställan	15
Reservationer	16
Särskilt yttrande	20

